

VIGYÁZAT, NYELVŐR!

Lingvicista fröcsögés a hvg.hu-n

A HVG-t, illetve honlapját a mértékadó források között szokás számon tartani. Meglepő, hogy az egyébként mérsékelt és szakszerű lap nyelvi kérdésekben milyen szélsőséges és szakszerűtlen véleményeknek ad teret.

Fejes László | 2011. január 26.

[Fáy András cikkének](#) már az elején megsejthetjük, mennyire vehető komolyan az egész írása. Giuseppe Mezzofanti poliglott bíborost idézi, aki nagyon nagyra becsülte a magyar nyelvet, és a latinnal meg a göröggel helyezte egy szintre. Természetesen a bíborosnak semmit nem róhatunk fel, hiszen mindenkinek lehetnek személyes szimpátiái, másfelől az akkori tudományosság még nem mérte fel, hogy a nyelvek között nincsen semmiféle rangbeli (fejlettségbeli, esztétikai stb.) különbség. Fáy azonban úgy idézi a bíborost, mintha véleménye mérvadó volna, és [mintha a magyar nyelv bármilyen szempontból különleges lenne](#).

Vigyázat, nyelvőr! (Forrás: Wikimedia commons)

Fáy számára azonban két magyar nyelv létezik, egy tökéletes, melyről (szerinte) Mezzofanti írt, és egy létező, mely „leromlott”. A szerző szívfájdalma, hogy az interneten „olyanok is írhatnak szövegeket, akik jószerével állandóan bukásra álltak magyarból. [...] mert az írásaikat álnéven jelentetik meg, ezért a nevükhöz kötötten nem derülhet ki az

iskolázatlanságuk és/vagy a műveletlenségük”. Nostalgiaival idézi fel a Nyelvi és Mikrofonbizottságot, mely csak vizsga után engedte mikrofon és kamera elé az embereket. (A [magyar wikipédia szerint](#) a Magyar Rádióban most is működik Nyelvi és Mikrofonbizottság, de külön. A [Magyar Rádió honlapján](#) erre vonatkozó információt nem találtunk.)

Nyelv és nyelvhasználat

A fentiekből világos, hogy Fáy keveri a nyelvet a nyelvhasználattal. Az a tény ugyanis, hogy ilyen bizottságokra szükség volt, azt mutatja, hogy a magyar nyelvhasználók többsége már akkor „rosszul” beszélt, legalábbis az úgynevezett nyelvvédők szerint. Fáy problémája tehát nem az, hogy a magyar nyelv rosszabb, mint korábban volt, hanem az, hogy a médiában olyanok is szóhoz jutnak, akiknek a nyelvhasználata nem az ő elképzeléseit követi.

Fáy szerint a hírolvasók „hibás szövegeket” olvasnak fel – nos, valóban előfordul, hogy hírolvasók rosszul intonálnak, és az esetek egy részében ez sejtetően valóban a hibásan leírt szövegekkel (pl. összetett szavak tagjainak külön írásával) magyarázható: ez azonban nem azt jelenti, hogy a nyelvben van hiba, hanem a nyelvi produkcióban.

A szerző olyan kérdéseket is nyelvi kérdéseknek tüntet fel, melyeknek semmi közük a gondolatok nyelvi megformálásához. Így például sérelmezi, hogy az interneten névtelenül lehet gyalázkodni, és nem működik a moderálás sem. Ez azonban a „nyelvhelyesség” szempontjából teljességgel irreleváns, hiszen gyalázkodni a nyelvművelők előírásainak pontos betartása mellett is lehetséges, miközben korrekt véleményünket akár töredezett magyarsággal is megfogalmazhatjuk.

Konkrét kifogások

Nézzük meg, milyen nyelvhasználati jelenségek zavarják Fáy!

A mely és az amely teljesen eltérő jelentésű szavaink összekeverése

Vajon olvasóink szerint miben tér el az említett két szó? A nyelvművelők egyik vesszőparipája [az ami és az amely használata](#), de a *mely* és az *amely* közötti különbségtétel számon kérése meglepő. Az *aki*, *ami*, *ahol*, *amikor* stb. elejéről az *a*- általában elhagyható: *Van-e, (a)ki e nevet nem ismeri? Volt ott minden, (a)mi szem-szájnak ingere. Mit csinálsz itt, (a)hol a madár se jár? Eléggé letört, (a)mikor elvesztette a munkáját* stb. Kétségtelen, hogy az *a*-elhagyása általában sajátos stilisztikai hatással jár: régies, népies jelleget kölcsönöz a mondatnak. Ezzel szemben az *a*-t nem mindig tehetjük oda: ha kérdőszóként használjuk, semmiképpen sem: **Aki evett a tányérkámból? *Ami volt a házi feladat? *Ahol hagytam a fogkefém? *Amikor érsz haza?* stb. Nagyon valószínűtlen azonban, hogy Fáy olyasmi mondatokkal találkozott, mint az **Amely nyelv a legszebb?*, hiszen ilyet senki nem mond ([nyelvbotlásoktól](#) eltekintve), már csak azért sem, mert a *mely* kérdőszóként a mai beszédben eleve csak nagyon ritkán fordul elő.

az *ám* értelmetlen használata

Ezzel a kifogással nem tudunk mit kezdeni, hiszen Fáy nem mondja meg, szerinte mikor értelmetlen *ámot* írni vagy mondani.

Újságírók gyakran ezt írják-mondják egy közszereplővel készített riportban: „úgy fogalmazott” – holott a fogalmazást az újságíró követte el, ugyanis a nyilatkozó csak elmondta a véleményét.

Amennyiben a nyilatkozó valóban nem használta a nevezett kifejezést, akkor az újságíró nem mond igazat: ez azonban nem nyelvhelyességi kérdés.

A határozatlan számnevek téves használata már annyira elterjedt, hogy szinte teljesen beépült a közbeszédbe, a hivatali levelezés is hemzseg ezektől.

Sajnos itt Fáy megint elfelejti közölni, mit is tart „téves” használatnak, így vitába sem lehet szállni vele. Csak remélni tudjuk, hogy pusztán a határozatlan számnevek használata nem minősül hibának, azt viszont nehezen tudjuk elképzelni, milyen az, amikor egy szófajból „túl sok” van. (Azt is reméljük, hogy a szerző nem keveri az egy számnévből keletkezett határozatlan névelőt a határozatlan számnevekkel – *sok, kevés, rengeteg*: az előbbi gyakran szálka a nyelvwédők szemében.)

A feltételes mondat kezdőszava a *ha* - a mondat második részében párban áll az *akkor* szóval. A közbeszédben *amennyiben* - *úgy* szó párral helyettesítik, de a legszörnyűbb az, amikor valaki a kettőt kombinálja a „*ha és amennyiben*” borzalommal.

A [hasonló szerkezetípusok keveredése](#) a nyelvi változás egyik legtermészetesebb és leggyakoribb fajtája (gondoljunk csak az unalomig ismert *de viszont* tabura). Fáy szíve joga, hogy bizonyos nyelvi szerkezeteket ne szeressen, de semmi alapja nincs arra, hogy ezeket hibásnak mondja.

A *valamennyi* határozatlan számnevet (jelentése: az egész kis része) az *összes* és/vagy *minden* helyett használják teljesen értelmetlenül!

A *valamennyi* 'összes, mindegyik' jelentésben a magyar nyelv szótáraiban is szerepel, ez a használata irodalmi nyelvünknek is része. Arany János *Családi körében* olvashatjuk:

*Mintha lába kelne valamennyi rögnek,
Lomha földi békák szanaszét görögnek,*

Természetesen itt nem arról van szó, hogy mintha néhány rög mozdulna meg, hanem hogy mintha minden rög megmozdulna. Vagy vegyük Vörösmartyt:

Tiltom azért, valamennyi vagon, mindennek ezentúl,

Hogy hírem nélkül seregét vigye bármi dologra,
(Zalán futása)

Úgy látszik, Fáynek már Arany és Vörösmarty sem tud elég jól magyarul.

Az *ezért* és *azért* szavunk lassacskán kikopik a nyelvünkből, mert helyette az *így*-et írják-mondják, pedig gyakran semmi értelme az adott mondatban.

Bizonyára az is a „kikopás” jele, hogy a Google az *ezért* szóra 11 100 000, az *azértra* pedig 73 000 000 találatot ad. Sajnos Fáy ismét nem jelzi, hogy szerinte mikor nincs értelme az *így* használatának, **így** megint nem tudunk vitába szállni vele. Szerinte

Rossz szokássá vált a fordított szórend használata, amely miatt a mondatok értelme és a mondanivaló hangsúlya sem azon a helyen van, mint ahol lennie kellene.

Mivel a magyarban a szórend meglehetősen rugalmas, fordított szórendről aligha beszélhetünk. A különböző szórendek (megfelelő hangsúllyal és intonációval párosulva) különböző jelentésárnyalatokat fejezhetnek ki, például: *Pista **Marit** szereti* (, *nem Katit*), de *Marit **Pista** szereti* (, *nem Géza*). Természetesen előfordulhat, hogy a mondatdallam vagy a szórend nem illeszkedik a szövegkörnyezetbe, de ez általában egyszerű fogalmazási hiba, vagy rossz felolvasás eredménye. (Ez utóbbi legtöbbször annak a következménye, hogy a felolvasó a mondat elején nem tudja még, mi lesz a mondat vége: ha ismerné a teljes mondatot, jól intonálna.)

Megjegyzendő, hogy Fáy itt nem a mondat dallamáról, hangsúlyozásáról, hanem *a mondatok értelme és a mondanivaló hangsúlyáról*, azaz a mondat tartalmáról beszél. Ennek viszont vagy semmi köze a nyelvi formához, vagy Fáy maga sem képes megfogalmazni, mire is gondol.

Akasszátok fel a hóhérokat!

A legvisszásabb a HVG cikkében az, hogy miközben Fáy mások nyelvhasználatát kritizálja, a cikkben is van nem egy olyan pont, melyet a Fáyhoz hasonló keckecek tollhegyükre tűzhetnének. Így például a

Az olasz bíboros, sajnos tévedett

mondattöredékben semmi keresnivalója nincs a vesszőnek. Az

az iskolázatlanságuk és/vagy a műveletlenségük

szerkezetbe is beleköthetnek azok, akik szerint az *és/vagy* szerkezetnek semmi értelme, hiszen a *vagy* éppen elég: ha az *és*-sel alkotott kapcsolat igaz, akkor mindig igaz a *vagy*-gyal alkotott kapcsolat is. És akkor még nem is szoltunk azokról, akik [az és/vagy írásmód miatt másznak falra](#).

Meg lehetne szólni Fáy-t az olyan „terpeszkes szerkezetek” miatt, mint a már idézett *a fogalmazást az újságíró követte el* (pl. *a mondatot* vagy *a szöveget* az

újságíró fogalmazta meg helyett). Szóvá lehetne tenni, hogy az *egyen-szöveg* szóban a helyesírási szabályzat szerint semmiképpen nem lenne szabad kötőjelet írni.

Kár lenne tovább folytatni a felsorolást, hiszen ebből is nyilvánvaló, hogy a nyelvvédők támadásait könnyű saját maguk ellen fordítani. Bár öröndetes fejleménynek tartjuk, ha az ilyen korrektorokat tényleg kiutálják a szerkesztőségekből, a mi célunk azonban nem az, hogy megszegyenyítsük őket, hanem az, hogy megértessük, miért butaság mindaz, amit összehordanak.

Ordas ostobaságok

Fáy szerint

rontja a magyar közbeszédet és a sajtótermékek minőségét az idegen szavak felesleges és sokszor nem is helyénvaló használata.

Úgy látszik, fogalma sincs azokról a kutatásokról, melyek rámutattak: az idegen szavak átvétele és használata sosem felesleges, hanem mindig is jó oka van. Az, hogy nem „helyénvaló”, megint nehezen értelmezhető: talán arra gondol, hogy az idegen szavakat gyakran nem abban az értelemben használjuk, ahogy az átadó nyelvben: ez azonban természetes. A magyar *keksz*, mely az angol *cakes* 'sütemények' szóból ered, ma nem jelölhet akármilyen süteményt (sőt, kérdés, hogy süteménynek nevezhetjük-e a kekszeket), sőt, nem is többes számú.

Chimborazo (Forrás: Wikimedia commons / Gerd Breitenbach)

Az az állítása azonban, hogy

míg az angol, de a német is, csupán néhány ezer szót használ, addig a magyar nyelv csaknem félmillió szót, azaz, mindenre van kifejezése

– nos, ez a képtelenségek csimborasszója. Először is, gyakran éppen az angolról beszélnek úgy, mint a legnagyobb szókincsű nyelv, ami persze szintén butaság, hiszen a szókincs nem mérhető. Ráadásul ezer feletti szó ismeretét még kutyánál is megfigyelték...

Értelmezhetetlen az az állítás is, hogy a magyar nyelvnek „mindenre van kifejezése”. Minden nyelvben mindent ki lehet fejezni, legfeljebb nem egy szóval. Ha „mindenre” lenne szavunk, akkor nem kellene szókapcsolatokat, mondatokat alkotnunk. Azt viszont nehéz lenne meghatározni, minek a kifejezésére „kell” szavakkal rendelkezünk. [A nyelvek változatosak ebben a tekintetben is](#), és nagyban függ a kultúrától vagy akár a nyelvnyelvtanától, hogy éppen mire használnak egyetlen szót.

Paródia?

A HVG cikkében hemzsegő képtelenségekkel szembesülve komolyan felmerül a kérdés, hogy vajon nem paródiáról van-e szó. Amennyiben igen, sajnáljuk, hogy nem értjük a szerző humorát.

Nyelvről mindent lehet

Fáy cikkében azonban nem az a legfelháborítóbb, hogy képtelenségeket hord össze, hanem az, hogy embereket minősít. Cikkét a következőkkel zárja:

Mutassunk mi magunk jó példát, beszéljünk-írjunk magyarul!

Ebből a mondatból arra következtethetünk, hogy azok, akik nem úgy beszélnek és írnak, ahogy az Fáynak megfelel, azok nem is magyarul beszélnek és írnak. Fáy megfogalmazása kirekesztő, ami akkor is felháborító lenne, ha a magyarul beszélők csak egy kis részét (például egy bizonyos nyelvjárás beszélőit) érintené. Itt azonban nem erről van szó: a felsorolás alapján nyilvánvaló, hogy még saját újságíró-kollégáit, köztük bizonyára a HVG munkatársainak jelentős részét is diszkriminálja. Aligha van bármi is, ami e cikk közzétételét indokolná.

Persze mentegethető lenne a HVG azzal is, hogy ez csak egy vélemény, és [teret ad más véleményeknek is](#). Ez azonban olyan lenne, mintha egy holokauszttagadó cikket közölnének, majd azzal mentegetnének őket, hogy közöltek már megrázó riportot

[Auschwitzről](#), de a kiegyensúlyozottság

érdekében közölnék más véleményeket is. Csakhogy amíg – szerencsére – a származás, a bőrszín vagy a fogyatékoságok alapján történő diszkrimináció ma már kínosnak számít Magyarországon, a nyelvi alapú negatív megkülönböztetés, különösen ha egyazon nyelvvariánsának megbélyegzéséről van szó, sajnos széles körben elfogadott. Így állhat fenn az az abszurd helyzet, hogy a magukat az elithez sorolók folyamatosan és büntetlenül megalázzhatják a többséget azért, mert nem az általuk kitalált, sosem volt nyelvi ideált követik.

Lingvicizmus

„A nyelvi alapon meghatározott embercsoportok közötti diszkriminációt a nyelvészetben *lingvicizmus*nak nevezik. [...] egyetlen nyelv különböző változatait beszélő csoportok között is előfordul diszkrimináció. [...] Nem az emberek beszédét kell megváltoztatni, hanem a diszkriminációt kell megszüntetni.

(Kontra Miklós)

Címkék: [NYELV ÉS POLITIKA](#), [NYELVTUDOMÁNY](#), [JOG](#), [NYELVI JOGOK](#), [NYELVMŰVELÉS/NEM MŰVELÉS](#), [NYELVTAN](#), [NYELVÁPOLÁS](#), [SZOCIOLINGVISZTIKA](#), [SZOCIOLÓGIA](#), [TÉVHIT](#), [ÁLTUDOMÁNY](#), [ÁLTUDOMÁNY](#)

Kapcsolódó tartalmak:

Kártékonykodók, ármánykodók
 A megbélyegzők megbélyegzése
 Háttal kezdjük a mondatot
 A hiperkorrekció – durva hiba vagy természetes reakció?
 Ami és amely

Hasonló tartalmak:

Okos-e vagy?
 Idegen szavak: károsak?
 A 16. Élőnyelvi Konferencia Beregszászon
 A British Library a változatos angolért
 Az igekötők „jelentése”

Hozzászólások (42):

1 El Mexicano

2011. január 26. 12:05

Hát ezen nagyon nagyot derültem! :))) A legvicesebb tényleg az az egészben, hogy olyan emberek okoskodnak, akik maguk sincsenek tisztában alapvető helyesírási, stilisztikai szabályokkal (az alany utáni felesleges vesszővel egyébként nagyon sok helyen találkozom én is, nem tudom, honnan ered ez).

"*Aki evett a tányérkamból? *Ami volt a házi feladat? *Ahol hagytam a fogkefém? *Amikor érsz haza?" – Ebben az a legvicesebb, hogy bizonyos nyelvekben (mint pl. a portugál) tényleg így kérdeznak (a mondat elején vonatkozó névmás van).

2 Fejes László (nyest.hu)

2011. január 26. 12:29

@El Mexicano: Mi indokolja, hogy ezeket vonatkozó névmásnak nevezd, ha kérdő mondat élén állnak?

3 El Mexicano

2011. január 26. 12:39

@Fejes László (nyest.hu): Ezt leginkább példával tudnám szemléltetni:

O que você faz? = 'Amit te csinálsz?' (Mit csinálsz?) – az "o que" alaktanilag vonatkozó névmás, jelentése pontosan az, ami magyarul (csak különírvá). Ugyanez spanyolul:

Qué haces? = 'Mit csinálsz?' – a "qué" kérdő névmás, erre utal az ékezet is, vonatkozó megfelelője a "(lo) que". Vulgáris regiszterekben (főleg Latin-Amerikában) a portugálhoz hasonlóan szoktak olyat is mondani, hogy pl. "No sé *lo que hacer" (= 'Nem tudok *amit tenni') a "No sé qué hacer" (= 'Nem tudok mit tenni') helyett. Bár direkt kérdésben még nem hallottam így, csak indirektben.

Fejes László (nyest.hu) @El Mexicano: Továbbra sem értem, hogy 2011. január 26. 12:53
itt az "o que"-t miért nevezed vonatkozónak. Azt nem állíthatod, hogy "jelentése pontosan az, ami magyarul", mert pl. ebben a mondatban úgy fordítanánk, hogy "mit".

5 El Mexicano

2011. január 26. 13:12

@Fejes László (nyest.hu): Azt még elfelejtettem hozzátenni, ami viszont az újlatin nyelvekben alap (legalábbis a spanyolban, portugálban és olaszban): ami leginkább megkülönbözteti a kérdő névmást a vonatkozótól, az a hangsúly. A kérdő névmás mindig hangsúlyos (ezért is jelzik ékezettel a spanyolban, míg a vonatkozót nem), márpedig az "o que" a portugálban hangsúlytalan az ilyen mondatokban, tehát az "O que você faz?" hangsúlyozása [u ki vo'szé 'fás]. Persze, nyilván úgy fordítjuk magyarosan, hogy 'Mit csinálsz?', de literálisan 'Amit te csinálsz?' a jelentése.

6 Fejes László (nyest.hu)

2011. január 26. 13:22

@El Mexicano: Ez még mindig maximum azt jelenti, h a portugál ebben eltér a többi újlatin nyelvtől. De mi az, amiért ezek vonatkozó névmásnak minősülnek?

7 El Mexicano

2011. január 26. 13:46

@Fejes László (nyest.hu): Nem tudok annál meggyőzőbb érvet, mint azt, hogy az "o que" jelentése 'ami(t)', és ezzel kérdeznek, amikor magyarul a 'mi(t)' használjuk; míg a quê [ké] lenne a 'mi(t)', és ezt is használják, csak más szerkezetekben, pl. por quê? 'Miért?'. Persze lehetne azon vitatkozni, hogy ez nyelvészetiileg micsoda, én mindenesetre gyakorlati oldalról közelítem a kérdést.

8 Angry Bird

2011. január 26. 13:49

1997!!!

fayandras.hu/

9 don B

2011. január 26. 13:56

@Angry Bird: Hibátlan!

Fejes László (nyest.hu) @El Mexicano: Természetesen 2011. január 26. 14:13

nyelvészetileg arra sincs szükség, hogy szófajokról beszéljünk. :)

De továbbra sem értem, hogy az "o que" miért lenne más, mint a magyar "mit", ami kérdésben és "alárendelt mellékmondatban" is használható. A "por quê" is értékelhető úgy, mint amely már nem előljárószó + névmás kapcsolatból áll, hanem egységes alakká vált.

---

11 El Mexicano

2011. január 26. 14:27

@Fejes László (nyest.hu): Persze, ezzel teljesen egyetértek. Csak én újlatinus szemszögből közelítettem, és ott azt nevezik kérdő/felkiáltó névmásnak, amelyik hangsúlyos. :)

De mennyivel egyszerűbb dolga van az angolnak, ahol alakilag meg sem különböztetik ezeket!

---

12 Angry Bird

2011. január 26. 14:48

A médiatörvényről:

"Alaposan átolvastam mindkét törvény

szövegét, de jogászként csak az alábbi kifogásaim vannak a szöveggel kapcsolatban:

1. Rengeteg idegen szót tartalmaz és ez ellentétes a jogalkotásról szóló törvény (1987. évi XI. Jat.) 18. § (2) szakasz előírásával, mert csak magyar nyelven szabad jogszabályt alkotni!"

www.fayandras.hu/muosznak.pdf

---

13 maxval

2011. január 26. 15:03

Röhej! Remélem, hogy legközelebb a HVG egy olyan cikket is közöl, mely szerint a Nap a Föld körül kering. A nyelvművelés nevű zagyvaság pontosan ugyanez a kategória!

---

14 El Mexicano

2011. január 26. 15:18

@maxval: Ezzel viszont nagyon nem értek egyet. Mindenben vannak szélsőséges nézeteket követők, akik átesnek a ló túloldalára, de azért a nyelvművelést nem kellene zagyvaságnak nevezni. Ezzel lényegében az iskolai nyelvtan- és irodalomoktatást is zagyvaságnak tituláltad. A mai tizenévesek pontosan azért nem tudnak fogalmazni, és nem értik az igényesen írt szövegeket, mert valahogy mintha hiányozna a nyelvművelés az oktatásban...

---

maxval @El Mexicano:

2011. január 26. 15:25

Ők nem azt értik nyelvművelés alatt, amit te...

---

16 El Mexicano

2011. január 26. 15:40

@maxval: Hát akkor a probléma ebben áll, nem pedig magában a nyelvművelésben. :)

Egyébként a nyelvművelés létező fogalom, és szerintem hozzátartozik a mindennapjainkhoz és az általános műveltséghez is. Kálmán László – Trón Viktor: Bevezetés a nyelvtudományba c. könyvében szépen le vannak írva ezek a fogalmak, és a nyelvészethez való kapcsolódásuk. Én is onnan tudtam meg, hogy mennyi mindent nem tudok. :)

---

17 Fejes László (nyest.hu)

2011. január 26. 16:48

@El Mexicano: Maxvalnak igaza van. Amire te gondolsz, az a nyelvi ismeretterjesztés. Magyarországon azonban nem ezt nevezik nyelvművelésnek, meg nem is a nyelvújítást, hanem azt, amikor valakit ki lehet oktatni, h nem tud beszélni. Jobb esetben finoman szólni neki, h ne úgy beszéljen, ahogy.

---

18 bibi

2011. január 26. 16:53

Hát sajnós, ha a Mezzofanti-féle körítésektől eltekintek, akkor bizony sokmindenben egyetértek Fáy Andrással. Lehet ugyan, hogy szigorúan nyelvészeti szempntból minden nyelv egyenértékű (ebben sem vagyok biztos) de azt azért a nyest.hu sem tagadhatja, hogy a naponta elhangzó ilyen-olyan magyar nyelvű beszédek kultúráltsága igen széles skálán mozog. És bizony rengeteg nyelvtani hibát találok magam is, akár még a rádióban elhangzó szövegekben is. Többmindenre mérges szoktam lenni, de pl. a többszám helytelen használatára igencsak. Pl. szvsz a rendőrök nem "gumibotokkal verték a tüntetőket", hanem a "rendőrség gumibottal verte a tüntetőket", hogy valami hétköznapi példát hozzak :). De melíthetem azt is amikor a férjek a "feleségeikkel" csinálnak valamit. És bizony, magam igencsak megkülönböztetek "kultúrált, olvasott, harmonikus, stb.", és kultúratlan, olvastlan, és nyökögő" beszédmodort, és bizony a beszédmodorról kialakult véleményemet valamennyire kiterjesztem a beszélőre is. A kifejezetten beszédhibás, de a közszereplésért mégis megbolonduló akárcikről pedig még Fáy András sem tesz említést. Talán fél, hogy megbűntetik :))

---

19 Máthé Elek

2011. január 26. 17:02

[@bibi](#): kulturáltsága, több mindenre, említhetem, kulturált, többes szám, kulturálatlan, megbüntetik

Ezek alapján milyen véleményt kellene véleményt formálni rólad?

Szerintem semmilyen. És éppen ezek miatt te se formálj véleményt ilyen alapon másokról.

20 nestle

2011. január 26. 19:32

A Fáy-féle cikk tényleg égő.

Viszont Fejes Lászlóban viszont valami épp hasadhatott, midőn éppen a "külön írásról" írt. Ez elég kellemetlen.

"a nyelvi alapú negatív megkülönböztetés... széles körben elfogadott"

Ezt a szerkesztésmódot pedig Fejes László azoktól a szakállas nyelvőröktől vette, akik szerint a -va/-ve toldalékkal képzett határozói igenév használata germanizmus volna (nem az, sőt), így kerültek befejezett melléknévi igenevek állítmányi helyzetbe.

"az idegen szavak átvétele és használata sosem felesleges, hanem mindig is jó oka van".

Érdekelnének ezek a kutatások. Kérem a szerzőt, adja meg néhány címét.

Én elhiszem, hogy oka van mindig, de hogy az az ok jó is lenne, azt helyből kétlem. Illetve ha jó, kérdés, hogy milyen szempontból jó.

21 ithil

2011. január 26. 20:58

[@nestle](#): Szeretném én látni azt a magyar nyelvet, amiben semmilyen "idegen" szó nincs. Jó lenne végre észrevenni, hogy minden szó, ami más nyelvekkel való érintkezés során került a magyarba (és nem érdekes, hogy egy az egyben átvettük a hangalakot és a jelentést, vagy módosítottuk bármelyiket), az idegen(eredetű) szó. Károsítja a magyar nyelvet netán a "málna" vagy a "szendvics"? Nekem jó okom van rájuk.

22 El Mexicano

2011. január 26. 21:17

Abban igazat adok nestlének, hogy vannak bizonyos idegen szavak (főleg legújabbán az angoltól átvettek), melyeket csak "divatból" használunk, mert szokás az amerikaiak majmolása, amikor igenis lenne rá magyar szavunk. Ilyenek pl. a "look" vagy a "stylist". Miért nem megfelelő az előbbire pl. a "megjelenés", "arculat", "kinézet" stb. és a másodikra pl. az "öltözettervező", "arculattervező" stb.? És akkor még meg is magyarázzák a rádióban, hogy erre nincs magyar szó... a fenéket nincs, csak senki nem próbált meg keresni, mert olyan "menő" manapság az ilyen szavak használata. :(

---

tenegri @El Mexicano: Káros a nyelvi divat? Az említett 2011. január 26. 21:24
magyar(abb) szavak elterjesztése és terjedése nem divat lenne? Nem csupán egy másik nyelvi divatot akarnál ezzel terjeszteni? Mitől jobb egyik divat a másiknál? Mitől rosszabb az újabbkeletű farmer/póló/bakancs divatja, mint a régibb pantallóé/zakóé/makkoscipőé? És mi volt a helyzet akkor, mikor a pantallóé/zakóé/makkoscipőé volt az új, s valami más a régi? Nem egyszerűen megszokásról és ízlésről van csak szó?

---

24 El Mexicano

2011. január 26. 21:45

[@tenegri](#): Véleményem szerint, amit lehet magyarul mondani, azt mondjuk magyarul. Márpedig ezeket a szavakat lehet(ne). Aláírom, hogy a szókincs természetes bővülésének egyik módja az idegen szavak átvétele, de azért ne így. Igazad van, ízlés kérdése is, valóban, és ezek nekem bántják a fületem.

De akkor visszadobom a labdát: miért kell idegen szavakat átvenni arra is, amire van magyar szó, és birtokunkban van a szóalkotás is? Miért szükséges valamit angolul mondani, ha tudjuk magyarul is?

---

25 tenegri

2011. január 26. 22:23

@El Mexicano: "Miért kell idegen szavakat átvenni arra is, amire van magyar szó, és birtokunkban van a szóalkotás is? Miért szükséges valamit angolul mondani, ha tudjuk magyarul is?"

Miért ne? Ez is egy eszköz, az is egy eszköz - ízlés kérdése ki mikor melyiket választja. Neked nyugodtan tetszhet jobban egy vagy másik és használhatod azt, s ha kellő presztízzsel rendelkezel, még sikeresen is fogod terjeszteni, lesznek akik a te nyelvhasználatod követik. Az pedig, hogy mi magyar és mi nem, leginkább idő és megszokás dolga. Az iskola és a gimnázium magyar? A college akkor miért nem lehet az? Hogy ugyanarra a jelenségre miért használunk időnként olyan szót, amit korábban nem? Mert okunk van rá - mondjuk

- mert mégsem teljesen ugyanaz (lehetnek akik különbséget látnak, s lehetnek akik nem; pl. nekem minden kés csak kés, de egy szakácsnak esetleg nagyon nem ugyanaz mind)

- mert úgy rövidebb

- mert a partner úgy könnyebben megérti

- mert valami egyéb körülményt szeretnénk jelezni, pl. csoporthoz tartozást (nyelvhasználattal is kimutatva ezt), vagy a jártasságukat vmi témában, vagy társadalmi helyzetüket, vagy a másikkal fűződő viszonyukat, stb.

Vagy egyszerűen csak mert valamiért tetszik az adott kifejezés. Meg persze olyan is van, mikor valaki azért használ idegen szavakat, mert egyszerűen nem érti őket, nem ismeri a pontos jelentésüket, így a biztonság kedvéért - nehogy rossz kifejezést használjon - inkább nem is fordítja le.

26 Fejes László (nyest.hu)

2011. január 26. 22:50

@bibi: Volt már: www.nyest.hu/hirek/javaslat-az-angol-helyesiras-megreformalasar Az, hogy valaki nyökög vagy beszédhibás, lehet kellemetlen, de nem nyelvhelyességi kérdés.

@Máthé Elek: Köszönöm, hogy akkor ez nekem már nem kellett leírnom. :)

@nestle: Nem tudom, miből gondolja, hogy én egy szerkezetet azért használok, mert félek egy másikat használni, vagy hogy honnan van tudomása, mit honnan veszek. De ha már szóba hozta: bármikor mondom, hogy "ez a törvény már el van fogadva" (ti. 'már elfogadták'. Itt azonban szerintem az elfogadott már nem nem igenév, hanem önálló melléknévvé vált, azt jelenti, hogy 'általánosan használt'. Ha azt mondom, hogy "ez a módszer jövőre már elfogadott lesz", az azt jelenti, h a következő évben már senkinek nem lesz ellene kifogása. Ha viszont azt mondom, hogy "ez a módszer jövőre el lesz fogadva", az azt jelenti, hogy jövőre fogadják el (pl. akkor lesz egy szavazás, amely legalizálja).

Az idegen szavak használatának okairól tényleg érdemes lesz írni, de majd egy külön cikkben.

@El Mexicano: Mivel nem akarom lelőni a poént, a divat kérdésére ki sem térek, de mi az, hogy pl. a stylistra "van szavunk"? Persze, ki tudunk találni rá szót! De pl. a stylist nemcsak öltözetet tervez (sőt, nem öltözetet tervez: a ruhatervező tervez öltözetet!), az arculattervezőről meg azt gondolnám, hogy inkább egy cég arculatát tervezi, mint valakinek

a megjelenéséhez ad tanácsot. Amikor meg akarom nevezni ezt a foglalkozást, kétféle hallgatóra kell gondolnom:

a. Aki ismeri ezt a foglalkozást, és tudja, h mit csinál egy stylist. Ő ezt nyilván stylist néven fogja ismerni, tehát neki jobb, ha így nevezem meg.

b. Ha valaki nem ismeri, az nem fog jobban járni, ha öltözettervezőnek vagy arculattervezőnek nevezem, sőt, ezzel még meg is tévesztem. (L. fent.) Ráadásul máskor valaki más magyarázt talál ki, vagy éppen stylistnak nevezi, és beszédpartneremnek fogalma sem lesz róla, hogy ugyanarról beszéltünk neki...

Persze amit lehet magyarul mondani, azt mondjuk magyarul. Milyen szép lett volna, ha őseink is így tesznek! Akkor nem lennének olyan szavaink, mint venyige, rőzse, tenger, gyöngy, aszpik, citera, ficsúr, cimbora, barát, barack stb. Ezeket biztos szépen körül lehetne írni uráli tövekkel! Minek a burgonya, a krumpli, a korompér -- helyette mondhatnánk, hogy földialma! Illetve dehogymondhatnánk, hiszen már az almát is szépen körül kellene írunk. Legyen mondjuk fabogyó? Tehát a krumpli az földifabogyó, nagyon jól hangzik! Az ilyenekért érdemes lenne kidobnunk szókincsünk nagy részét... akkor lehetnének csak igazán büszkék a nyelvünkre!

27 nestle

2011. január 26. 23:07

[@ithil](#): Bocs, én nem mondtam, hogy semmilyen idegen szó nem köll, csupán azt vitattam, hogy MINDIG JÓ OK volna átvenni egy idegen szót.

Egyébként pedig az írásosság térhódítása miatt (a tudományba, az oktatásba, a médiába, a közéletbe, a nyelvbe jut el az, ami írásban alakilag eleve rögzítve van) jobban ügyelni kéne arra, hogy mit írunk le. Sőt: a nyelvújítás éppen az írásosságnak ezt a tulajdonságát lovagolta meg.

Valamiféle kis terelgetésre pont az írásosság befolyása miatt van szükség.

28 ithil

2011. január 26. 23:25

[@nestle](#): Először is, nem kell bocsánatot kérni, kulturált diskurzus folyik csupán.

Másrészt, szerintem igenis mindig JÓ OK van egy bármilyen szó használatára. Legyen ez a jó ok szokás, divat, meggyőződés vagy bármi más. Senkinek nem tiszte meghatározni azt, hogy hogyan beszéljen a másik (nem a tartalomról beszélek, bár a szólásszabadság meg éppen azt védi).

29 nestle

2011. január 26. 23:41

[@Fejes László \(nyest.hu\)](#): Azt hiszem, igaza lehet abban, hogy az elfogadott az önálló melléknévvé vált, én magam nem mindig tudom eldönteni, hogy az adott szó már önálló

melléknév-e.

Pl. a kizárt esetében már maga az kizár ige is jelent olyat, hogy 'valaminek a lehetetlenségét bizonyítja'; nem egyértelmű, hogy az "Ez kizárt" mondattal a beszélő mást akarna közölni, mint azzal, hogy "Ez ki van zárva", annál is inkább, mert ugye a -va/-ve képzős határozószó valamiféle körülményre, eredményre utal, nem is a cselekvés megtörténtét hangsúlyozza. Megfigyelhető emellett, hogy az "Ez kizárt" terjedésével párhuzamosan az "Ez ki van zárva" visszaszorul. Bár nem mértem meg, ez tény.

Ilyen egykaptafás "tötözös" állítmányt sokat olvasok mindenesetre, és úgy tűnik, mintha ezek tömegével jönnének, arra való tekintet nélkül, hogy az illető szó melléknév vagy befejezett melléknévi igenév lenne.

Példákat esetleg később tudnék hozni.

Köszönöm a válaszát, és hogy nem kioktató.

30 nestle

2011. január 26. 23:47

[@ithil](#): Most, háromnegyed tizenkettő fele csak utalnék arra, hogy szerintem az idegen szó az jellemzően olyan, amit bizony egyfajta nyomásgyakorlás miatt, igazodásból használ az ember fia.

31 Fejes László (nyest.hu)

2011. január 27. 07:56

[@nestle](#): Igaza van, a "ki van zárva" is elszakadt már az igétől. Én nem figyeltem meg ilyen visszaszorulást (és nem is hiszek abban, hogy valódi vizsgálat nélkül megállapíthatnánk, ténynek nevezhetnénk), de ha igaza is van: éppen mivel a két szerkezet ugyanolyan jól jelenti ugyanazt, semmi baj azzal, ha valaki az egyiket, valaki a másikat használja, valaki meg felváltva mindkettőt. Nagyon sok oka lehet annak, hogy valaki miért választja (következézetesen vagy alkalmilag) valamelyiket. A "tötözés" megbélyegzése éppen olyan megbélyegzés, mint bármely más forma megbélyegzése.

Azzal, hogy "melléknévvé vált", inkább arra szerettem volna utalni, hogy úgy viselkedik, mint azok az elemek, amelyeket melléknévnek szoktunk nevezni. A kizárt esetében ezt pl. kevésbé mondhatjuk el, hiszen a kizártat jelzőként nem használjuk így: ez a megoldás kizárt, de ???kizárt megoldás -- az utóbbi tényleg csak akkor alkalmazható, ha volt egy kizárási aktus. A kategóriákat csak azért találjuk ki, hogy könnyebben megnevezhessük a nyelv elemeit, az egyes szerkezetek helyességét annak alapján döntjük el, hogy használjuk-e vagy nem.

Igen, előfordul, hogy az idegen szót nyomásra használja az ember, ahogy a magyar szót is. Sőt, a nyelvet nyomásra használja az ember: világra jön, és azt tapasztalja, h mindenki beszél -- erre igazodik a többiekhez, és beszélni kezd, méghozzá igyekszik úgy, ahogy mások is. És ez így megy később is, csak akkor több embercsoportot is megismer, és igyekszik azok beszédéhez igazodni, akikhez tartozónak érzi magát...

El Mexicano Én úgy tudom – javítsatok ki, ha rosszul –, hogy az idegen szó $\neq$ a jövevényszóval. Amelyeket László említett, azok véleményem szerint jövevényszavak, tehát már beépültek a nyelvbe, az általam említett két kiragadott példa pedig meglehetősen idegen, s szerintem még jó darabig az is lesz.

Az én – hangsúlyozom, személyes vélemény – problémám csupán az, hogy ezeket a szavakat csak azért kezdtük el használni, mert anno VALAKI felvágott velem, hogy milyen menő így beszélni. Viszont ugyanígy elkezdhetek volna használni helyette egy teljesen magyar összetételt, és akkor most magyarul lehetne mondani. De akkor már miért nem "stilizta"? Ugyanis az ilyen szavak, jöllehet, ez sem lenne sokkal magyarosabb, de a latin -ista képző már eléggé beépült a nyelvbe. Vagy még jobb: stílustervező. Szintén szebb. Elnézést, csak hangosan gondolkodom. :)

33 Pesta

2011. január 27. 10:37

A „sztájliszt” jobban-szebben-jelentőségtejtesebben hangzik, mintha azt mondanák közérthetően, hogy az öltöztető. Egyébként érdekes volna egyszer a teljes képzavart okozó magyar szerkezeteket is kipellengérezni: pl. hajszobrász.

Lehet ellene ágálni, de a származás, bőrszín, kinézet, megszólalás, beszédmód stb. szerinti megkülönböztetés mindig is létezni fog. Ez teljesen természetes dolog, épp ezért az emberi természet része is. De a nyelvnél maradvá, ne csak a magyart nézzük, hanem ott van pl. a BBC English kialakítása-kialakulása.

Visszatérve a magyartalanságokra, szerintem sokkal zavaróbb az újságírói és híradós nyelvben az ilyesmi:

„A parlamentben végre napirendre tűzték a kérdést, és a mai napon megvitatták azt.”

Lépten-nyomon találkozni ezzel a mondat végére tűzött „azt”-tal (vagy személyek esetében: „őt”-tel), noha magyarul anélkül is értelmes a mondat.

34 tenegri

2011. január 27. 10:48

@El Mexicano: Az idegen szó és a jövevényszó valóban nem ugyanaz, de nincs éles, egyértelmű határ köztük. Idegen az, aminél többnyire erőteljesen érzékeljük, hogy egy másik nyelvből származik, míg a jövevényszavaknál nem (nem csak ez a szétválasztási kritérium). Igazából az idegen szavak nem mások, mint jövevényszó-jelöltek - amelyek beválik, az jövevényszó lesz egy idő után, amelyik meg nem, az megmarad idegen szónak, de még inkább eltűnik. Hogy valaki felvágásból vagy más okból használ idegen szót végül is mindegy. Minden nyelvi változás terjedése csupán divat - számunkra mérvadó személyek (szülők, barátok, ismert emberek, stb.) nyelvhasználatát utánozzuk. _Minden_ nyelvi változás és újdonság így terjed, értelmetlen egyiket vagy másikat jónak vagy rossznak minősíteni, legfeljebb tetszik-nem tetszik alapon válogathat mindenki magának (követendő példát is). Nincs értelme "mi lett volna ha" jellegű dolgokon rágódni - ha egy szó, kifejezés

nem jön be a nyelvnek (a beszélőinek), akkor úgyis kikopik - ha meg bejön és elégedettek vele, miért ne használják? Te is azt használod, ami jól esik, nyugodtan mondhatod, hogy stíliszta vagy stílustervező - aztán vagy megértik vagy nem (az előbbinél szerintem másra fognak gondolni, de ettől még nyugodtan kialakulhat egy új jelentése ennek a szónak), vagy elég fontos vagy hozzá, hogy divatot teremts és elterjednek, vagy nem és marad a stylist, vagy kitalálnak valami egész más változatot. Utóbbi esetekben te pedig vagy megszoksz vagy partizánkodszt tovább és közben rosszul érzed magad :) Nekem is megvannak a magam nem szeretem dolgai a nyelvben (idegen szavak, de belső keletkezésűek is, pl. az operátor-túlterheléstől én falra mászok), de ezeket ahol lehet nem is használom (néha muszáj, mert mások azt értik), viszont erőszakkal és hatóságilag senkit nem akarok leszoktatni róluk. Számomra pl. a polgármester és a jegyző szó a 90-es évek elején sokáig nagyon furcsa és idegen volt (tényleg, a polgármester az most milyen szónak számít? se a polgár, se mester nem magyar eredetű :)), olyan régies és sehogy sem illett bele a mai világba, mindig fennakadtam rajtuk. Aztán mára megszoktam és észre sem veszem.

35 elhe taifin

2011. január 27. 10:56

fayandras.hu/

36 Fejes László (nyest.hu)

2011. január 27. 10:59

[@Pesta](#): A megkülönböztetés egyáltalán nem természetes, hanem a kultúra része. Mi döntjük el, hogy visszaszorítjuk vagy megerősítjük. Lehet, hogy van BBC English, ami szintén egyfajta norma, de nem kizárólagos norma! Sőt, ma már a BBC regionális adásaiban igyekeznek a helyi változatot beszélő bemondókat, riportereket alkalmazni, de nagyon sokszínű angolt hallhatunk a BBC Worldben is!

Azzal semmi baj nincs, ha valakit valami zavar. Azzal van baj, amikor ideológiát gyárt belőle, és elkezd üldözni az adott szerkezet vagy szó használatát.

[@tenegri](#): Köszönöm, én is hasonlókat igyekeztem írni: www.nyest.hu/hirek/idegen-szavak-karosak

37 NP

2011. január 27. 11:01

[@Pesta](#): "Lehet ellene ágálni, de a származás, bőrszín, kinézet, megszólalás, beszédmód stb. szerinti megkülönböztetés mindig is létezni fog. Ez teljesen természetes dolog, épp ezért az emberi természet része is."

Szerinted az "ágálás" teljesen eredménytelen volt pl. származás, bőrszín, vallás, nem tekintetében? Ugyaott tart az emberiség ezek tekintetében, ahol pár száz éve?

"Lépten-nyomon találkozni ezzel a mondat végére tűzött „azt”-tal (vagy személyek esetében:

„öt”-tel), noha magyarul anélkül is értelmes a mondat."

Egy párhuzam: a világ nélkülem is (úgy hiszem) létezne és működne. Ebből milyen tanulságot vonjak le?! :)

38 El Mexicano

2011. január 27. 11:02

@tenegri: Igazad van, de én ezt nem is tagadtam sehol, hogy személyes véleményem. :) Valóban ízlés kérdése.

39 Novelista

2011. január 27. 15:12

Fejes Lászlónak!

A személyeskedő és gyűlölettől fröcsögő írásából azt olvasom ki, hogy maga funkcionálisan analfabéta! Lehetséges, hogy az általános iskola első négy osztályát nem is Magyarországon járta?

Mindaz amit fentebb közreadott, az köszönő viszonyban sincs azzal, amit írtam. Nem mentem neki senkinek és semminek, csupán az anyanyelvünk közös megóvására hívtam fel a figyelmet.

A híres emberektől származó idézeteket sem a magam javára írtam a cikkbe, hanem másoknak, akik esetleg még nem olvasták volna az interneten. Fejeském, vitatkozzon a bíborossal, ha nem ért egyet vele.

Amúgy ha a szerkesztő nem nyírbálta volna meg az írásomat, akkor talán a kihagyott példákából jobban megérthette volna a lényegét: írjunk, beszéljünk magyarul! Ez akkora nagy baj, hogy maga máris nekem rontott?! Miért nem lövetett le rögtön?

Maga nagy hevülettel védi a ronda beszédet és a pocsék fogalmazást egy ilyen oldalon - lelke rajta - de ne számíton azok egyetértésére, akik pártolják az anyanyelvünk megóvását.

Miért minősít másokat és miért becsmérel azokat a hozzászólókat, akik ellenkeznek magával! Nagyon nagynak, műveltnak és okosnak képzei önmagát! A pocsék stílusú írása az élő példája annak, hogy mi a különbség az okos és az okoskodó között.

Van aki eszes és van aki csak fejes.

A mélyen tisztelt nevenincs hozzászólóknak köszönöm a véleményüket, szívesen leveleznék bármelyikükkel, ha van kedvük hozzá.

Szívélyes üdvözlettel

Dr. Fáy András

www.fayandras.hu

Mozilla Firefox alatt nem működik a honlapom - talán Linux alatt sem...

Ringelhuth bácsi [@Novelista](#): Ön kimerült, pihenésre van

2011. január 27. 16:11

szüksége. Menjen a szanatóriumba. Háromszor kimarad a dobásból!

---

41 nestle

2011. január 27. 23:45

@Fejes László (nyest.hu): Nos, úgy emlékszem, hogy korábban a "kizárt dolog" kifejezés is még jobban versenyben volt, manapság a kizártat érzem feljönni. Egyébként átgondoltam a kizártra vonatkozó elemzését; igaza van. Viszont, hogy én a tötözésen esetleg akkor is fennakadok, mikor nem kéne, azt egy nyelvi babona hatásának érzem.

Az bizonyosan nyelvi babona, hogy a "vavézés" germanizmus, viszont hogy a vavézést megvédő és egyben a vavézés helyetti tötözést helytelenítő nézet is babona, ebben nem vagyok biztos. Mindenesetre Szepesy Gyula, akinél erről olvastam, azt írja, hogy a nyelvi babona rontja a nyelvérzékét. És mit tesz Isten: igaza van!

Az idegen szavakról pedig annyit fűznék hozzá, hogy - eredetileg - a megalkotásuk és a használatuk erősen intézményes, és nem a nyelvre mint intézményre gondolok, hanem

1. egyrészt a tudományos, hivatalos, stb. életben jelenlevő igényekre és hagyományokra, amelyeknek a hatására az oktatásba, a közéletbe és ugyan kevésbé, de a mindennapi nyelvhasználatba is behatolnak az idegen szavak.

2. arra, hogy a tudományossághoz, hivatalossághoz, stb. szorosan kapcsolódik az írás, amely - alakjában rögzített kód révén - rögzíti a szóalakokat is.

Manapság már nem figyelhető meg az, hogy az idegen/jövevényszavak igazodnának az átvevő nyelv fonotaktikájához. (Ez mondjuk jelenthetné azt is, hogy ezek a szavak idegenek maradnak, így valamikor kikopnak majd.)

Ha nem a leírt alakokból indulnánk ki, nem lenne különbség a fjord és a Fiorentina szavak kezdete között, nem mondanánk azt, hogy szcifi. A Zaicz-féle etimológiai szótár nem egy mássalhangzócsoporttal kezdődő szóról írja, hogy irodalmi, a népryelvi változat viszont feloldotta a mássalhangzó-csoportosulásokat, de mit ad Isten: ma az írásban rögzített alakot ismerjük és használjuk. (pl.: strucc, strázsza)

Nádasdy is ír a kristály szóról, amelyet korábban kiristályként is ismertek. Ugyanez a helyzet a derága/drága párossal is.

Egy interneten fellelhető régi szövegben (amit most nem találok) a szerző egyházi azt meséli, hogy a műveletlen hívek olyasmiket mondanak, hogy: a pelébános úr szép perédikációt tartott Kirisztus urunkról és Szent Kaláráról.

Hol vannak ma ezek a magyar hangsorépítésre törekvő alakok? Nem szállhattak versenybe azzal, ami az írásban intézményesült.

Kishíján ma bármi magyar szó lehet, jómagam példának okáért találkoztam már a Brhlik és a Krnák szavakkal is.

Visszakanyarodva Nádasdyra: ő a már említett írásában az ómagyart veti össze a mai nyelvállapottal, azt állítván, hogy az ómagyarban nem voltak szókezdő mássalhangzó-csoportok, a mai magyarban pedig vannak, eközben viszont átsiklik afölött, hogy a brokinából berkenye, a brátimból pedig berkenye lett, köszönhetően annak, hogy

évszázadokkal ezelőtt az emberek többsége "műveletlen" volt és nemlétező volt számukra az írás.

Rögzíti azt is, hogy a magyarban immár lehetőség van az st-/sp- és az szk-/szp- csoporttal is szót kezdeni, pedig angol-német viszonylatban csak az egyikre, illetőleg a másikra van lehetőség. Pedig szerintem ez nem igaz. A magyar rendszerében nem ment végbe olyan eltolódás, amely az említett szókezdéseket lehetővé tenné, csupán az írásos műveltség hatására rögzültek egyes így kezdődő szavak (egyben visszaszorult az ilyen hangsoroknak a magyarosodása). És Nádasy mondja - többemagával - azt is, hogy a szókincs változása nem a nyelvi rendszer változása.

Még annyit, hogy a nyelvújítás is az írásosságon keresztül ért el sikert, szóval a kérdés az, hogy mit intézményesítünk az írással: idegen szavakat, vagy magyarosakat?

42 nestle

2011. január 27. 23:48

[@nestle](#): Bocs, a brátimból barátim lett.

Hozzászóláshoz [lépjön be](#) vagy [regisztráljon](#).